

XVIII. POZDNÍ ENEOLIT

Kolekce kamenné industrie je bohužel poznamenána dostupností artefaktů v muzejních sbírkách. Některé byly v minulosti ztraceny, některé se pro různé problémy nepodařilo fyzicky prostudovat. Studovaný soubor tak není úplný a v budoucnu musíme počítat ještě s dalšími doplněními, které ale již nemohou změnit celkové závěry (*el. příloha 24*).

Štípaná industrie kultury se šňůrovou keramikou

Detailního hodnocení se dočkalo 8 kusů kamenné štípané industrie (*viz Tab. 18.1*). Jedná se o 5 hrotů šípů, jednu srpovou čepel, jednu čepel s laterální retuší a jeden ústěp. Vše můžeme pokládat za běžnou součást hrobové výbavy. Zajímavý je artefakt z Turnova – Maškových zahrad (laterálně retušovaná čepel), který můžeme považovat za mladopaleolitický (podle patinace, i metriky). Je pravděpodobné, že se v areálu objevil v souvislosti s eneolitickým pohřbem, kdy jako součást výbavy byl použit starý artefakt, nalezený někde v přírodě a reutilisovaný. Výskyt šipek v hrobových inventářích má analogie v sousední Lužici (Niederkaina, Grab II, 4 – Coblenz 1952, 47 – 49, Abb. 5:8–15; Niedertopfstedt – Buchvaldek 1986, Obr. 27) i v Čechách (Vikletice – Buchvaldek – Koutecký 1970, 31, Abb. 34, 35).

Suroviny broušené industrie KŠK

Kompletní přehled surovin použitých v období kultury se šňůrovou keramikou podává *tabulka 18.1*. Vidíme, že se jedná o velice pestrý výčet. Nejčastěji jsou používány vyvřeliny (17 kusů) a to jak výlevné (andezit – 1; bazalt – 7; diabaz – 1; porfyr – 5; spilit – 1; znělec – 1) tak hlubinné (diorit – 1). Následují metamorfity (12 kusů; amfibolit – 1; amfibolový rohovec typu Jistebsko – 6; hadec – 2; kvarcit – 1; metadiabaz – 1; rula – 1). Nejméně jsou zastoupeny sedimenty (2 kusy, křemitý pískovec a ordovický křemenec Barrandienu) a diagenetické horniny (2 kusy silicitů). Na závěr dodejme, že

veškeré surovinové určení proběhlo pouze na základě makroskopického určení. Celkově hojnost použitých surovin nijak nevybočuje ze situace závěru eneolitu, kdy dochází k naprostému rozpadu pravidel využívání surovin a jako surovina jsou používány i horniny těch nejhorších vlastností (navětralé diority a pískovce).

Typologická a technologická skladba kolekce

Kolekce obsahuje různé typy sekeromlatů, mlatů a seker. Atypické mlaty (XHA) a sekeromlaty jsou doloženy celkem 4 kusy (9,8 %). Celkem 2 kusy (4,9 %) je doložen „soudečkovitý“ mlat (DK). Seker bylo hodnoceno celkem 8 (19,5 %). Typ BL 1 je zastoupen 3 kusy, BL 2 1 kusem a BL 4 celkem 2 kusy. V hodnoceném souboru je přítomen také jeden fragment broušené silicitové sekery (Mohelnice nad Jizerou) a jeden nedokončený exemplář téhož typu ze Šluknovska. Další nálezy tohoto typu seker pocházejí z Paceřic (2 kusy) a Mnichovohradištska (1 kus).

Sekeromlatů bylo hodnoceno celkem 18 (43,9 %). Sekeromlatů typu A je v kolekci doloženo celkem 6, sekeromlaty českého typu (B) jsou doloženy celkem 8 kusy a fasetované (F) sekeromlaty celkem 4 kusy. Zajímavá je relativní vyrovnanost výskytu jednotlivých typů. Posledním artefaktem, který je nutno zmínit, je vývrtek z červeného ordovického křemence. Artefakt je sám o sobě kulturně špatně zařaditelný, přihlédneme-li k použité surovině a rozměrům, pak jej můžeme s jistotou dávkou pravděpodobnosti zařadit do závěru eneolitu.

Ke tvarování polotovarů seker a sekeromlatů bylo používáno štípání (doloženo na 11 artefaktech – 26,9 %) a piketáž (doložena na 7 kusech – 17,1 %). Finální úprava probíhala broušením (doloženo na 27 kusech – 65,9 %) a vrtáním (vrtáno je 25 kusů industrie – 61 % – včetně vývrtku). Celkem 13 vývrtek je bikónických (54,2 %) a 11 jednoduchých (45,8 %). Přehled typů a použitých vrtání podává *tabulka 18.2*.

typ	amfibolit	amfibolový rohovec J	andezit	bazalt	diabaz	diorit	hadec ?	křemionický kropenatý rohovec?	křemité pískovce	kvarcit ?	metadiabaz	ordovický křemene	porfyr	rula	silicit	split	zrnělec	celkem	%
čepel s laterální retuší															1			1	2,4
dvouhrotý sekeromlat (XHA)						1												1	2,4
hrot s řapem															1			1	2,4
hrot s vrubem															4			4	9,8
mlat (DK)		2																2	4,9
mlat (XHA)	1													1				2	4,9
sejera (BL 1)		3																3	7,3
sejera (BL 2?)									1									1	2,4
sejera (BL 4)							1			1								2	4,9
sejera (BLQ)															2			2	4,9
sekeromlat (AHA)			1	3									1				1	6	14,6
sekeromlat (BHA 3)				3					1				1					5	12,2
sekeromlat (BHA)													1			1		2	4,9
sekeromlat (BHA?)													1					1	2,4
sekeromlat (FHA 2a)				1														1	2,4
sekeromlat (FHA 2b)					1								1					2	4,9
sekeromlat (FHA 3)		1																1	2,4
sekeromlat (XHA)							1											1	2,4
srpový nůž								1										1	2,4
úštěp															1			1	2,4
vývrtek												1						1	2,4
celkem	1	6	1	7	1	1	2	1	1	1	1	1	5	1	9	1	1	41	100
%	2,4	14,6	2,4	17,1	2,4	2,4	4,9	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	12,2	2,4	22,0	2,4	2,4	100	

Tab. 18.1. Kultura se šňůrovou keramikou. Typologická skladba a zastoupené suroviny v kolekci kamenné industrie.

Tab. 18.1. Corded ware culture. Representation of raw materials and typological structure in assemblage of stone industry.

bikónických provrttyp			celkem	%
	bikónický	jednoduchý		
dvouhrotý sekeromlat (XHA)		1	1	0
mlat (DK)	1	1	2	50
mlat (XHA)	2		2	100
sekeromlat (AHA)	5	1	6	83,3
sekeromlat (BHA 3)	2	3	5	40
sekeromlat (BHA)		2	2	0
sekeromlat (BHA?)		1	1	0
sekeromlat (FHA 2a)	1		1	100
sekeromlat (FHA 2b)	1	1	2	50
sekeromlat (FHA 3)		1	1	0
sekeromlat (XHA)	1		1	100
celkem	13	11	24	54,2

Tab. 18.2. Kultura se šňůrovou keramikou. Přehled použitých provrtů.

Tab. 18.2. Corded ware culture. Overview of drill hole types.

Sekeromlat z Vlčího Pole u Bousova

Z Vlčího Pole u Bousova pochází zvláštní sekeromlat (*el. příloha 24*), který nemá zatím v Čechách obdobu. V prvním zpracování kamenné industrie kultury se šňůrovou keramikou jsem jej zařadil k této kultuře hlavně kvůli bikónickému provedení provrtu. Toto zařazení ale pravděpodobně správné nebylo, sekeromlat by měl mít analogie v prostředí severských mezolitických kultur.³⁰ Pro budoucí studium bude třeba ověřit věrohodnost původu artefaktu a prostudovat analogické artefakty.